

Kelmės dekanato

bažnyčios
ir vienuolynai

Kelmės dekanato

bažnyčios
ir vienuolynai

Vilniaus dailės akademijos leidykla 2008

UDK 726(474.5)(091)
Ke74

Knygos leidimą rėmė
Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos
Kultūros rėmimo fondas

Sudarytoja
dr. Dalia Klajumienė

Recenzavo
dr. Rūta Janonienė
dr. Dalia Vasiliūnienė

ISBN 978-9955-854-12-8

© A. Butrimas, R. Butvilaitė, D. Klajumienė,
K. Misius, M. Paknys, D. Ramonienė, S. Šimaitis, 2008
© Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2008

Turinys

JO EKSCENCIJOS

ŠIAULIŲ VYSKUPO EUGENIJAUS BARTULIO
IŽANGINIS ŽODIS / 7

PRATARMĖ / 9

Dalia Klajumienė

KARKLĖNŲ ŠV. APAŠTALO
BALTRAMIEJAUS BAŽNYČIA / 11

Dalia Ramonienė

KELMĖS ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS
ĖMIMO Į DANGŲ BAŽNYČIA / 25

Dalia Klajumienė

KIAUNORIŲ ŠV. JUOZAPO BAŽNYČIA / 41

Mindaugas Paknys

KOLAINIŲ ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS,
KARMELIO KALNO KARALIENĖS BAŽNYČIA
IR KARMELITŲ VIENUOLYNAS / 51

Adomas Butrimas, Kazys Misius

KRAŽIŲ JĖZUITŲ VIENUOLYNAS,
BAŽNYČIA IR KOLEGIJA / 59

Adomas Butrimas, Kazys Misius

KRAŽIŲ BENEDIKTINIŲ VIENUOLYNAS
IR BAŽNYČIA / 73

Adomas Butrimas, Kazys Misius

KRAŽIŲ PARAPINĖ
ŠV. ARKANGELO MYKOLO BAŽNYČIA / 91

Mindaugas Paknys

LIOLIŲ ŠV. APAŠTALŲ SIMONO
IR JUDO TADO BAŽNYČIA / 117

Dalia Ramonienė

MAIRONIŲ (SAUDININKŲ)
ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS BAŽNYČIA / 135

Rasa Butvilaitė

JĖZUITŲ NAUJOKYNAS PAGRYŽUVYJE / 147

Rasa Butvilaitė

PAKĖVIO ŠV. TEKLĖS BAŽNYČIA / 159

Mindaugas Paknys

PAKRAŽANČIO ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS
APREIŠKIMO BAŽNYČIA / 171

Rasa Butvilaitė

PALENDRIŲ AUŠROS VARTŲ
ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS VIEŠA ORATORIJA / 179

Rasa Butvilaitė

PALENDRIŲ BENEDIKTINŲ VIENUOLYNAS / 189

Stasys Šimaitis

PAŠIAUSĖS JĖZUITŲ KOLEGIJA / 197

Dalia Klajumienė

PAŠILĖS ŠV. JURGIO BAŽNYČIA / 209

Dalia Ramonienė

STULGIŲ ŠV. APAŠTALO EVANGELISTO
MATO BAŽNYČIA / 219

Dalia Ramonienė

ŠAUKĖNŲ ŠVČ. TREJYBĖS BAŽNYČIA / 231

Dalia Klajumienė

TYTUVĖNŲ ANGELŲ ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS
BAŽNYČIA IR BERNARDINŲ VIENUOLYNAS / 247

Mindaugas Paknys

UŽVENČIO ŠV. MARIJOS MAGDALENOS BAŽNYČIA / 269

Mindaugas Paknys

VAIGUVOS ŠV. JONO KRIKŠTYTOJO BAŽNYČIA / 281

Dalia Ramonienė

VERPENOS ŠV. ONOS KOPLYČIA / 291

Dalia Klajumienė

VIDSODŽIO ŠV. ANTANO PADUVIEČIO BAŽNYČIA / 299

Mindaugas Paknys

ŽALPIŲ ŠV. BENEDIKTO BAŽNYČIA / 309

Asmenvardžių rodyklė / 314

Vietovardžių rodyklė / 322

Index of Summaries / 325

Autoriai / 326

Pratarmė

1996 m. liepos 20 d. Kauno arkivyskupijos metropolitas Sigitas Tamkevičius išleido dekretą, kuriame skelbiama, kad atsižvelgiant į Kauno arkivyskupijos Kunigų Tarybos siūlymą Kauno arkivyskupija pertvarkoma į vienuolika dekanatų: Jonavos, Joniškio, Jurbarko, Kauno I, Kauno II, Kelmės, Kėdainių, Radviliškio, Raseinių, Šiaulių ir Ukmergės. Kelmės dekanatui priskiriamos Kelmės, Kiaunorių, Liolių, Maironių, Tytuvėnų, Žalpių parapijos, dekanu skiriamas kun. Vytautas Grigaravičius.

1996 m. suformuotas Kelmės dekanatas aprėpė senas, įdomią ir sudėtingą istoriją menančias parapijas ir jų filijas. Be to, dekanato teritorijoje yra istoriškai vertingų, tačiau dabar labai sunykusių, kartais net visiškai užmirštų ansamblių liekanų. Pasitinkant Kelmės Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios 100 metų jubiliejų, minimą 2008-aisiais metais, Vilniaus dailės akademijos Dailėtyros instituto, Kultūros, filosofijos ir meno instituto, Šiaulių universiteto mokslininkai (dr. Adomas Butrimas, dr. Rasa Butvilaitė, dr. Dalia Klajumienė, Kazys Misius, dr. Mindaugas Paknys, dr. Dalia Ramonienė, dr. Stasys Šimaitis) ryžosi pateikti panoraminį Kelmės dekanato teritorijoje buvusių ir esančių sakraliųjų ansamblių vaizdą. 2004 ir 2005 m. vykusią mokslinių ekspedicijų

metu surinkta archyvinė ir ikonografinė medžiaga, atlikta gausi fotofiksacija, parodanti paminklų dabartinę būklę, leido apibendrinti Kelmės bažnyčių istorinę ir meninę raidą ir parengti knygą „Kelmės dekanato bažnyčios ir vienuolynai“.

Leidinyje istoriniu ir meniniu aspektu pristatyti 24 bažnyčių ir vienuolynų ansambliai, kurių didžioji dalis yra veikiantys, aptariami ir baigiantys nykti arba sunaikinti paminklai (Pakėvio dvarui priklausiusi bažnyčia, Kražių parapiinė bažnyčia), aprašoma kadaise garsių, bet XIX a. carinės valdžios uždarytų (Kražių benediktinių, Tytuvėnų bernardinų, Kolainių karmelitų), o kartais ir visiškai sunaikintų vienuolynų (Kražių ir Pašiaušės jėzuitų) kultūrinė veikla, taip pat supažindinama su iškilusiu nauju Palendrių benediktinų vienuolynu.

Knygos autoriai ir rengėjai nuoširdžiai dėkoja visiems prisidėjusiems prie šio darbo ir ypač projektą globojusiam Kelmės rajono savivaldybės Kultūros ir sporto skyriaus vedėjui Algiiui Petruui Krutkevičiui.

Lietuvos valstybės istorijos ir Lietuvos valstybės centrinio archyvų, Lietuvos mokslų akademijos ir Kultūros paveldo centro Paveldosaugos bibliotekų vadovams dėkojame už leidimą publikuoti jose saugomas istorines nuotraukas ir dokumentų faksimiles.

Sudarytoja